

บ้านไม่ใช่เซฟโซนสำหรับทุกคน: เข้าใจปัญหาพื้นที่ปลอดภัย ผ่านแบบสำรวจเยาวชน 2022

กษิติเดช คำพูน

Highlights

- 7 ปีหลัง ความรุนแรงภายในครอบครัวภาพรวม และ ความรุนแรงต่อเด็กและเยาวชนเพิ่มขึ้น โดย 32.2% ของ คดีความรุนแรงต่อเด็กและเยาวชนเกิดในบ้าน ทั้งนี้การเข้าใจ ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวผ่านสถิติยังมีปัญหาอยู่มาก เนื่องจากการตกสำรวจและการเก็บข้อมูลแบบกระจายศูนย์ แต่ไม่บูรณาการ
- เยาวชน 6.7% รู้สึกบ้านไม่ปลอดภัย โดยเฉพาะเยาวชน ที่เป็น LGBTQ+ ที่อยู่กับพ่อหรือแม่คนเดียว นอกจากนั้นปัญหา ที่อยู่อาศัยและการถูกคุกคามยังส่งผลต่อความรู้สึกไม่ปลอดภัย ด้วย
- เมื่อเยาวชนที่บ้านไม่ปลอดภัยมีปัญหาชีวิต มักเลือกปรึกษา เพื่อนหรืออินเทอร์เน็ตในสัดส่วนที่มากกว่าเยาวชนที่บ้าน ปลอดภัย เมื่อพิจารณาถึงความเชื่อถือต่อคนรอบตัวจะพบว่า เยาวชนที่รู้สึกว่าบ้านไม่ปลอดภัยเชื่อถือต่อคนรอบตัวน้อยกว่า เยาวชนที่บ้านปลอดภัย

ฉบับที่ 32
มิถุนายน 2023

ที่มา: 101

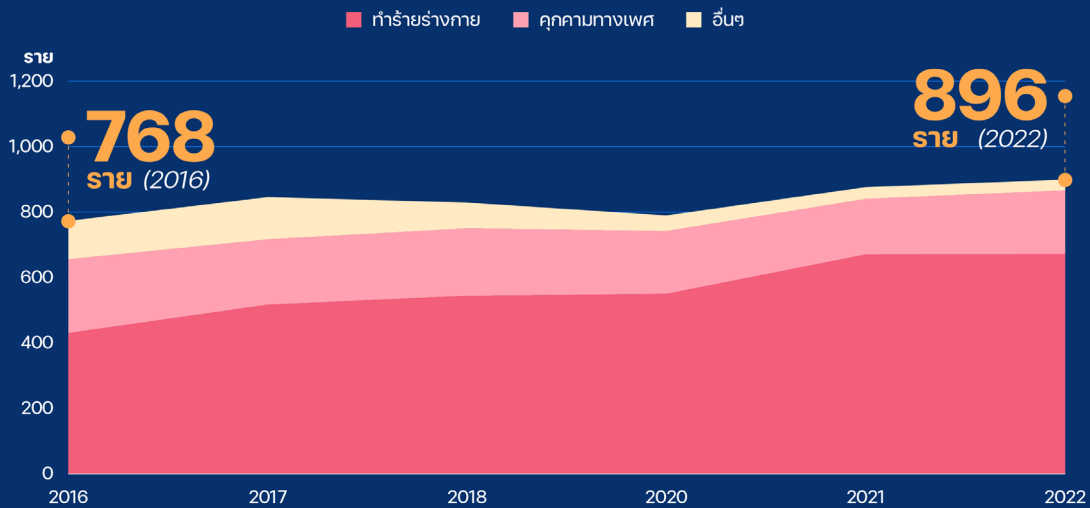
‘บ้าน’ นอกจากจะเป็นที่อยู่อาศัยให้ผู้คนได้พักผ่อนในเชิงกายภาพ ยังมีความหมายแฝงในการเป็นพื้นที่ให้ความมั่นคง ความอบอุ่น ความสบายใจแก่ผู้อยู่อาศัยร่วมบ้านเดียวกัน และที่สำคัญคือยังเป็นสถานที่ที่ ‘เด็กและเยาวชน’ ใช้ชีวิตและเติบโตขึ้นมา

แต่ในความเป็นจริง บ้านอันควรเป็นสถานที่ที่ทำให้เยาวชนรู้สึกปลอดภัย กลับยังไม่ใช่พื้นที่ปลอดภัยสำหรับทุกคน บางบ้านมีความเสี่ยงต่อการเกิดเหตุอาชญากรรมภายในบ้าน หรือบางบ้านก็มีปัญหาความรุนแรงภายในครอบครัว

ศูนย์ความรู้นโยบายเด็กและครอบครัว (คิด for คิดส์) โดย 101 PUB ร่วมมือกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพหรือ สสส. ชวนทำความเข้าใจปัญหาความไม่ปลอดภัยภายในบ้านของเยาวชน ความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาที่อยู่อาศัย/ประสบการณ์การถูกคุกคามต่อความรู้สึกไม่ปลอดภัยภายในบ้าน และความเชื่อมั่นในผู้คนรอบตัวที่แตกต่างกันระหว่างเยาวชนที่รู้สึกว่าบ้านของตนปลอดภัย/ไม่ปลอดภัย ผ่านผลสำรวจเยาวชน 2022 ของคิด for คิดส์¹

จำนวนเด็กและเยาวชนที่เป็นเหยื่อความรุนแรง

คดีความรุนแรงต่อเด็ก/เยาวชน

32.2%
เกิดขึ้นที่บ้าน

สถิติความรุนแรงในครอบครัวมักตกสำรวจเพราะ

- * เหยื่อไม่กล้าให้ข้อมูล/แจ้งความ
- * การเก็บข้อมูลกระจายศูนย์ตามหน่วยงาน/มูลนิธิ

ที่มา

ศูนย์ช่วยเหลือสังคม และศูนย์ติดตามเหตุอาชญากรรมความรุนแรง รวบรวมและคำนวณโดย คัด for คัดส์

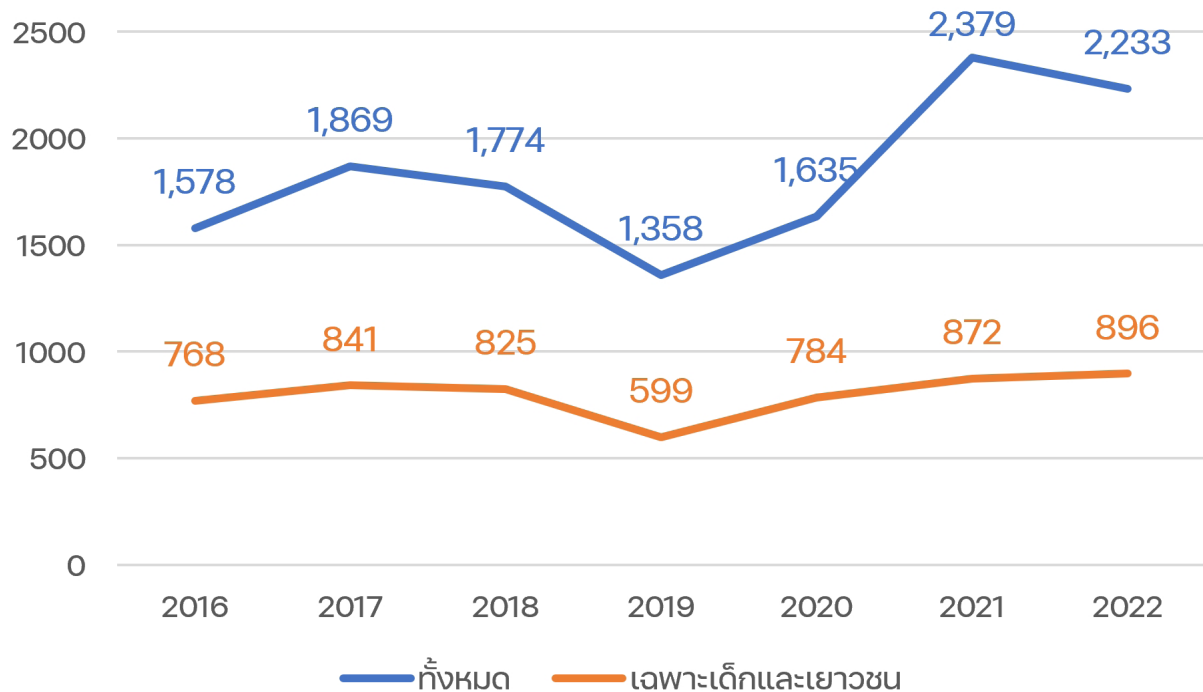
เด็กและเยาวชน เป็นเหยื่อความรุนแรง ในครอบครัวเพิ่มขึ้น

จากสถิติการให้บริการสายด่วน 1300 ของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) พบว่าในช่วง 7 ปีหลัง (ปีงบประมาณ 2016 – 2022) เหยื่อความรุนแรงในครอบครัวเพิ่มขึ้นจาก 1,578 เป็น 2,233 ราย ส่วนเหยื่อที่เป็นเด็กและเยาวชนมีแนวโน้มแบบเดียวกับ

ภาพรวมคือเพิ่มจาก 768 เป็น 896 ราย (แผนภูมิที่ 1) เมื่อแยกประเภทความรุนแรงที่เกิดกับเด็กและเยาวชนจะพบว่า ส่วนมากถูกทำร้ายร่างกายโดยคนในครอบครัว รองลงมาคือถูกคุกคามทางเพศ

แผนภูมิที่ 1

จำนวนเหตุความรุนแรงในครอบครัว ปีงบประมาณ 2016 – 2022

ที่มา

ศูนย์ช่วยเหลือสังคม สายด่วน 1300 พม.

เมื่อพิจารณาจากสถานที่ที่เกิดคดีความรุนแรงต่อเด็กและเยาวชนจากข้อมูลของศูนย์ติดตามเหตุอาชญากรรมและความรุนแรง (MOVE)² ที่เก็บจากฐานข้อมูลหนังสือพิมพ์ 5 สื่อ (บางกอกโพสต์, ข่าวสด, ไทยรัฐ, ผู้จัดการ และมติชน) พบว่า คดีความรุนแรงที่เกิดกับเด็กและเยาวชนในช่วงอายุ 0-24 ปี 42.0% เกิดขึ้นในพื้นที่โล่ง เช่น ถนน ตามด้วย 32.2% เกิดขึ้นในพื้นที่ส่วนตัว (ครอบคลุมถึงที่อยู่อาศัย) และ 10.9% เกิดขึ้นที่แหล่งการค้า (ภาพที่ 3) ข้อมูลดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า ‘บ้าน’ ที่ควรเป็นพื้นที่ปลอดภัย กลับเป็นสถานที่ที่เกิดเหตุความรุนแรงต่อเด็กและเยาวชนมากที่สุดเป็นอันดับที่ 2

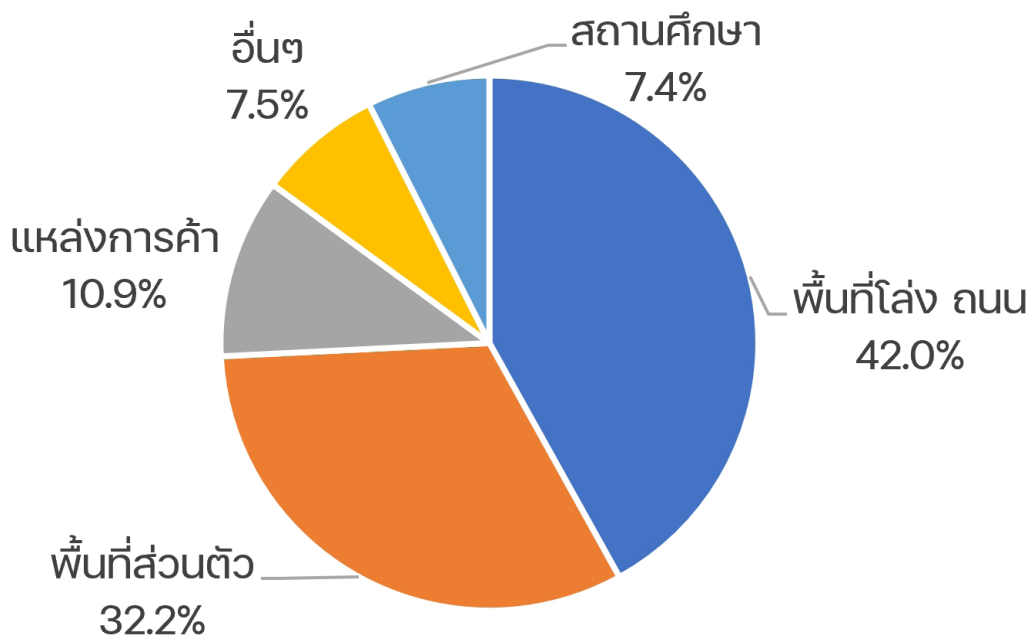
หนึ่งในข้อจำกัดของข้อมูลความรุนแรงภายในครอบครัวในไทย คือหน่วยงานรัฐหรือภาคประชาสังคมต่างๆ จะทราบเหตุและรายงานก็ต่อเมื่อมีผู้แจ้งเหตุความรุนแรงเท่านั้น จึงทำให้ตัวเลขน่าจะน้อยกว่าความเป็นจริงมาก จากสำรวจกลุ่มตัวอย่างอายุ 20 ปีขึ้นไปในพื้นที่กรุงเทพฯ และปริมณฑล ของมูลนิธิหญิงชายก้าวไกล พบว่ากลุ่มตัวอย่างกว่า 87.4% ไม่เคยขอความช่วยเหลือหรือปรึกษาจากหน่วยงานหรือจากใครเลย³ ถ้าอ้างอิงจากสัดส่วนนี้อาจตีความได้ว่าความรุนแรงในครอบครัวจริง อาจมากกว่าตัวเลขที่รายงานจากหน่วยงานภาครัฐหรือภาคประชาสังคมเกือบ 8 เท่า

นอกจากปัญหาเรื่องที่มาของข้อมูลแล้ว อีกปัญหาของสถิติความรุนแรงในครอบครัวคือ การเก็บแบบกระจายศูนย์ แต่ขาดการบูรณาการ ทำให้แต่ละหน่วยงานหรือประชาสังคมต่างฝ่าย

ต่างรายงานสถิติความรุนแรงของตนเอง ด้วยวิธีการเก็บข้อมูลที่แตกต่างกัน จึงสรุปสถานการณ์ความรุนแรงภายในครอบครัวที่แท้จริงได้ยาก

แผนภูมิที่ 2

สัดส่วนคดีความรุนแรงที่เกิดกับเด็กและเยาวชน อายุ 0 – 24 ปี

ที่มา

ศูนย์ติดตามเหตุอาชญากรรมและความรุนแรง (MOVE)

เยาวชนไทย 6.7% รู้สึกว่าบ้านไม่ปลอดภัย โดยเฉพาะกลุ่ม LGBTQ+ และอยู่กับพ่อหรือแม่คนเดียว

จากแบบสำรวจเยาวชน 2022 ของ คิต for คิตส์ พบว่าเยาวชน 6.7% รู้สึกว่าบ้านตนเองไม่ปลอดภัย⁴ เมื่อแบ่งกลุ่มตามเพศที่เยาวชนนิยามตนเอง จะพบว่ากลุ่ม LGBTQ+ มีสัดส่วนเยาวชนที่รู้สึกว่าบ้านไม่ปลอดภัยสูงที่สุดคือ 10.5% (ผู้ชาย 6.3%, หญิง 5.6%) เมื่อแบ่งกลุ่มตามการอยู่อาศัยกับครอบครัวจะพบว่า กลุ่มเยาวชนที่อาศัยอยู่กับพ่อคนเดียวมีสัดส่วนเยาวชนที่รู้สึกว่าบ้าน

ไม่ปลอดภัยสูงที่สุดคือ 9.2% (อาศัยอยู่กับแม่คนเดียว 8.0%, อยู่แบบครอบครัวข้ามรุ่น 7.4%, อยู่กับพ่อและแม่ 4.9%) นอกจากนั้น หากพิจารณาเยาวชนตามเพศและการอยู่อาศัยร่วมกันจะพบว่า กลุ่ม LGBTQ+ ที่อยู่กับพ่อคนเดียว มีสัดส่วนเยาวชนที่รู้สึกว่าบ้านไม่ปลอดภัยมากที่สุดคือ 18.7% (แผนภูมิที่ 3)

แผนภูมิที่ 3

สัดส่วนเยาวชนที่รู้สึกว่าบ้านไม่ปลอดภัย แบ่งตามเพศและการอาศัยอยู่กับครอบครัว

	พ่อคนเดียว	แม่คนเดียว	ข้ามรุ่น*	พ่อและแม่	รวม
LGBTQ+	18.7%	10.8%	14.1%	8.4%	10.5%
ชาย	8.2%	6.2%	6.8%	4.9%	6.3%
หญิง	7.5%	8.7%	4.6%	3.5%	5.6%
รวม	9.2%	8.0%	7.4%	4.9%	6.7%

หมายเหตุ

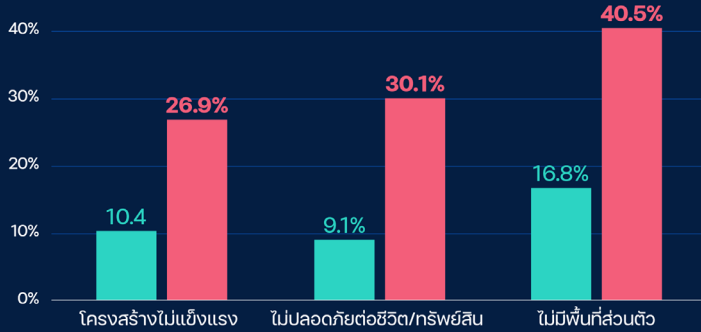
หมายถึงเยาวชนที่อาศัยอยู่กับ ลุง/ป้า/น้า/อา หรือ ปู่/ย่า/ตา/ยาย หรือทั้งคู่

ที่มา

ผลสำรวจเยาวชน 2022 โดย คิต for คิตส์ (2022)

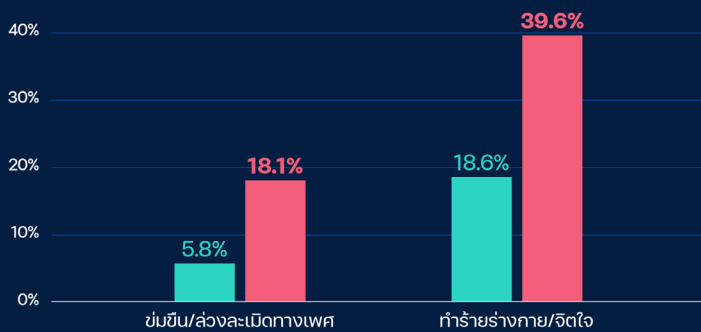

เยาวชนที่มีปัญหาที่อยู่อาศัย แบ่งตามเยาวชนที่รู้สึกปลอดภัย/ไม่ปลอดภัย

ปัญหาที่อยู่อาศัย
ส่งผลต่อเยาวชน
กลุ่มรายได้น้อยมากที่สุด

เยาวชนที่เคยถูกคุกคาม แบ่งตามเยาวชนที่รู้สึกปลอดภัย/ไม่ปลอดภัย

ประสบการณ์ถูกคุกคาม
ส่งผลต่อเยาวชน
ทุกกลุ่มรายได้

ที่มา

ผลสำรวจเยาวชน 2022 โดย คิต for คิตส์

ความรู้สึกไม่ปลอดภัย เกิดจากปัญหาที่อยู่อาศัย และการถูกคุกคาม

ที่อยู่อาศัยเป็นหนึ่งในปัจจัยที่จำเป็นสำหรับชีวิต ในเชิงกายภาพ ที่อยู่อาศัยควรจะมีความปลอดภัยพื้นฐานต่อชีวิตและทรัพย์สินทั้งจากสภาพอากาศ ภัยธรรมชาติ หรือภัยคุกคาม หากที่อยู่อาศัยมีความปลอดภัยพื้นฐานที่ไม่เพียงพอ ย่อมส่งผลต่อความรู้สึกไม่ปลอดภัยเมื่ออยู่บ้านด้วย สะท้อนจากผลสำรวจเยาวชน

2022 ที่พบว่าเยาวชนที่รู้สึกว่าบ้านไม่ปลอดภัย 26.9% อยู่อาศัยในบ้านที่มีโครงสร้างไม่แข็งแรง (10.4% ในกลุ่มเยาวชนที่รู้สึกว่าบ้านปลอดภัย) 30.1% รู้สึกว่าบ้านไม่ปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน (9.1% ในกลุ่มเยาวชนที่รู้สึกว่าบ้านปลอดภัย) และ 40.1% ไม่มีพื้นที่ส่วนตัวภายในบ้าน (16.8% ในกลุ่มเยาวชนที่รู้สึกว่าบ้านปลอดภัย)

101 PUB หรือ 101 Public Policy Think Tank - ศูนย์ความรู้นโยบายสาธารณะ
เพื่อการเปลี่ยนแปลง มุ่งทำงานวิจัยด้านนโยบายสาธารณะไทยในบริบทโลกใหม่
เราทำงานวิเคราะห์ ออกแบบ ขับเคลื่อน และสื่อสารนโยบายสาธารณะ บนฐาน
วิชาการ ฐานการพัฒนา และฐานประชาธิปไตย

 www.101pub.org

 101PUB

 @101_PUB

 @101_pub

 contact.101pub@gmail.com